

Date: 5th October-2026

AUTIZM SINDROMIGA EGA BO'LGAN BOLALAR

Mirkomilova Sa'diya Zarif qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

803-SPD talabasi

sadiyamirkomilova@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada dunyo miqiyosida va shu bilan birga mamlakatimizdagi so'ngi yillardagi tarqalib borayotgan Autizm sindromi, sindromning turlari va kelib chiqishi, Autizm sindromli bolalarning ijtimoiy muloqot bilan bog'liq muammolari bu bolalar bilan olib boriladigan davo choralari haqida yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: Autizm, integratsiya, organik, mexanik jarohatlar, reabilitatsiya, korreksiya.

Autizm (grekcha "autos" - o'zim) degan ma'noni anglatadi. Bu kasallik ruhiyatning o'ziga xosligi va boshqalardan farq qilib, tashqi olamdan uzilgan, yolg'izlikni yoqtiruvchi bir xil harakatlarni takrorlaydigan holatlar ila namoyon bo'ladi. Autizm muammosini hal etishda uni yaxshilab o'rganmay turib, ya'ni ushbu sindromi bo'lgan bolalar tomonidan atrof-muhitning qanday darajada tassavurga ega bo'lish va ularning kuchli tomonlari, zaif jihatlarini, umumiy olganda esa muammolarini anglay olmaymiz.

Autizm bu atama 40 yil oldin kirib kelgan bo'lib, boshqalar fikriga ko'ra odatda bolaga "Autistiklik" deya tashxis qo'yish mumkin. Autizm terminini fanga 1912-yilda Ye. Bleyer kiritgan. So'nggi yillarda OAV va ijtimoiy tarmoqlarda Autizm sindromi butun dunyoda muhokamalarga sabab bo'lmoqda. Statistika ko'ra esa ba'zi joylarda har 100 boladan 1 tasi autizm sindromli bola deyilsa, ba'zi joylarda esa har 1000 boladan 1 tasiga autizm sindromli bola to'g'ri keladi. Autizm sindromli kasallik kelib chiqishi haqida turli xil faktlar bor ammo, bu hali ilmiy asoslanmagan. Ammo kelib chiqishi aniqlanmagan bo'lsa ham, ayrim sabablar mavjud:

- Xromosoma kasalliklari;
- Eshitish qobiliyatidagi kamchiliklar ham autizmga olib kelishi mumkin;
- Kech farzand ko'rish;
- Onaning homiladorlik davridagi turli hil kasalliklar;
- Genetik omillar;
- Homila rivojlanishidagi buzulishlar;

Bundan tashqari esa embrion rivojlanayotganda turli hil infeksiyalar yoki bosh miya nerv sistemasi jaroxatlanishi sabab bo'lishi ham mumkin.

Autizm sindromi yosh davrlariga qarab 4 guruxga bo'linadi.

- Ilk yoshdagi bolalar autizmi 2-yoshgacha
- Bolalar autizmi 2-11 yoshgacha
- O'smirlar autizmi 11-18 yoshgacha
- Kattalar autizmi

Shunga ko'ra Autizmga chalingan insonlar xarakteri 5 guruxga ajratiladi:

Date: 5th October-2026

- Shaxs atrof-muhit bilan umuman muloqotga kirishmaydi
- Shaxs atrofdagilar bilan faqatgina ba'zi hollarda muloqotga kirishadi
- Shaxs bemalol muloqotga kirishadi, lekin xulqida xudbinlik alomatlari ko'zga tashlanadi.
- Autizm bilinmasdan o'tadi. Barcha qonun-qoidalarni qoldirmasdan bajaradi.
- Aniq fanlarga qobiliyatli bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, bunday bolalar bilan ishlash faqat pedagogning vazifasi bilan cheklanmaydi. Ota-ona, pedagog, psixolog va boshqa mutaxassislarining hamkorligi bolaning rivojlanish darajasini mavjud qobiliyatlarini va yordamga ehtiyoj sezadigan jihatlarini aniqlab, unga mos pedagogik yondashuvni belgilashlari mumkin. Oilada ham bola uchun barqaror, tushunarli va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratilishi muhim omil hisoblanadi.

Umuman olganda, autizm sindromi bo'lgan bolalar bilan ishlashda asosiy e'tibor ularning imkoniyatlarini aniqlash, muloqot va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish, mustaqillikni oshirish hamda atrof muhitga moslashishiga komaklashish lozim. Biz doim sog'lom turmush tarziga amal qilsak o'ylaymanki bu kabi holatlarga duch kelmaymiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. Xamidova, M. U. (2022). *Maxsus pedagogika: O'quv qo'llanma*. Toshkent: Fan va texnologiya. – 360 b.
2. Safarova Sanobar Omontoshevna "Maxsus pedagogikaning klinik asoslari" -Xumo nashr. T.: 2022.
3. Ayupova Mukarram Yo'ldashevna "Logopediya"- Faylasuflar jamiyati. T.: 2007.

